

Veregruppide ja antikehade määramine raseduse ajal

Infolehe eesmärk on selgitada, miks on veregruppide ja antikehade määramine raseduse ajal oluline. Raseduse ajal määratakse kaks korda naise veregrupp ja punaliblede ehk erütrotsüütide vastased antikehad. Tavaliselt tehakse seda esimest korda rasedusega arvelevõtmisel ning järgmine kord 28. (kuni 36.) rasedusnädalal.

Mis on veregrupp?

Punalibled ehk erütrotsüüdid kannavad organismis laiali hapnikku. Nende pinnal olevad antigeenid moodustavadki inimese veregrupi.

Veregrupp on erütrotsüütide pinna pärilik omadus, mis on määratav juba vastsündinul ning jääb muutumatuks elu lõpuni.

ABO-veregrupisüsteemi neli kõige olulisemat veregruppi on **O, A, B** ja **AB**. Sellele järgneb Rh-veregrupisüsteem, mille järgi inimesed jagunevad kas **RhD-positiivseks** või **RhD-negatiivseks** (vana nimetusega *reesuspositiivne* ja *reesusnegatiivne*). Kahe kõige tähtsama veregrupi tulemust väljendatakse koos, näiteks O RhD-positiivne, A RhD-negatiivne.

Mis on antikehad?

Antikehad on organismi loomulik kaitse kõige vastu, mis on organismile võõras. Antikehad võivad tekkida nii viiruste kui ka bakterite vastu ning on osa immuunsüsteemist. **Erütrotsütaarsed** antikehad tekivad organismis erinevate veregruppide toimel kas raseduse jooksul või pärast vereülekannet.

Kuidas raseduse ajal antikehad tekivad?

Kuna loode pärib pooled oma erütrotsüütide veregrupid isalt, võib raseda organism hakata produtseerima antikehi nende vastu. See juhtub, kui

loote vererakud satuvad raseduse või sünnituse jooksul ema vereringesse. Antikehade esinemissagedus on küllaltki väike: umbes 3 rasedal 100-st tekivad antikehad.

Miks on veregruppide ja antikehade määramine raseduse ajal nii tähtis?

1. Kui selgub, et Te olete RhD-negatiivne, siis nõustatakse Teid, kuidas raseduse jooksul vältida anti-D-antikehade teket. Kui Teil tekivad raseduse käigus anti-D-antikehad, siis võivad need mõjutada kõiki Teie järgnevaid RhD-positiivseid looteid.

2. Kui Teil on tekkinud antikehad, siis vajate juba raseduse ajal erilist jälgimist või ravi.

3. Kui vajate sünnitusel vereülekannet, siis on Teie veregrupp juba teada ning see tagab ohutuma protseduuri.

Kuidas võivad erütrotsütaarsed antikehad loodet kahjustada ?

Kui antikehad liiguvad läbi platsenta loote vereringesse, võivad need kahjustada tema erütrotsüüte. Selle tagajärjel võib lootel tekkida aneemia ehk kehvveresus ning vastsündinul naha ja limaskestade kollasus. Seda nimetatakse loote või vastsündinu hemolüütiliseks tõveks.

Kõige sagedamini põhjustab hemolüütilist tõbe anti-D, millele järgnevad anti-c, anti-E, anti-K jt.

Tekkinud antikeha võib põhjustada probleeme ka järgmiste raseduste korral, kui lootel on sama veregrupp, mis esimesel lapsel.

Mis võib juhtuda, kui Teil on antikehad oma loote vererakkude vastu?

Antikehade korral peate iga nelja nädala tagant andma vereproovi nende hulga määramiseks. Teie loodet jälgitakse raseduse jooksul ultraheliuuringul ning tavaliselt ei ole vaja mingit ravi rakendada.

Kui antikehade hulk on väga suur, võib olla vajalik sünnituse enneaegne esile kutsumine. Pärast sünnitust uuritakse vastsündinu vereproovi aneemia suhtes.

Vahel harva on vajalik teha vereülekanne juba looteas. Seda nimetatakse intrauteriinsiks ehk emakasiseseks vereülekanneks.

Millised antikehad põhjustavad probleeme?

Kõige sagedamini põhjustab probleeme anti-D, mis tekib, kui olete RhD-negatiivne ja loode on RhD-positiivne. Selle antikeha jaoks on olemas efektiivne profülaktika, mis on nüüdseks vähendanud vastsündinu hemolüütilise tõve esinemissagedust võrreldes selle kasutuselevõtu ehk 1968. aastaga üle 10%.

Anti-c ja anti-K on esinemissageduselt järgmised antikehad, mis võivad samuti põhjustada vastsündinu hemolüütilist tõbe.

Kuidas saate vältida anti-D tekkimist?

Seda saab vältida, lastes süstida profülaktiliselt preparaati, mis takistab Teie poolt produtseeritavate antikehade teket. Profülaktilist preparaati valmistatakse spetsiaalselt valitud doonorite plasmast ning seda nimetatakse **anti-D immunoglobuliiniks**. Eestis kasutatakse preparaati nimetusega *Rhesonativ*.

Millal on vajalik anti-D immunoglobuliini rasedusaegne profülaktika?

Profülaktika on vajalik, kui on kahtlus, et ema vereringesse on sattunud loote vererakud. Sellise olukorra võivad põhjustada

- spontaanne abort, verejooks tupest;
- kõhu trauma (tingitud näiteks auto turvavööst, kukumisest või vägi-vallast);
- rasedusaegsed günekoloogilised manipulatsioonid (nt amniotsentees ehk lootevedeliku võtmine uuringuks).

Kui Teie raseduse suurus on üle 12 nädala, vajate kõikidel nendel juhtudel anti-D profülaktikat. Selleks tuleb pöörduda naistekliiniku erakorralisse vastuvõttu. Süst peab olema tehtud vähemalt **kolme** päeva jooksul pärast intsidenti. Kuid ka siis, kui süst teha 10 päeva jooksul, on sellel profülaktiline toime olemas.

Mis juhtub pärast sünnitust?

Sünnituse järel määratakse Teie lapse veregrupp. Kui vastsündinu on RhD-positiivne, peaksite saama Rhesonativ'i profülaktilise süsti hiljemalt **kolme** päeva jooksul.

Kõikide tekkinud küsimuste kohta saate rohkem teavet oma arstilt või ämmaemandalt.